

ΓΙΩΤΑ ΦΩΤΟΥ

στης καρδιάς τον ίσκιο

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Στης καρδιάς τον ίσκιο**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιώτα Φώτου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Νέλλυ Βασιλείου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Γιώτα Φώτου, 2017

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Mark Owen/Trevillion Images, Andrei Nekkrossov/123rf, photolike/shutterstock, Anton-Burakov/shutterstock, Jamey Ekins/shutterstock, Tischenko Irina/shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2017, 8.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2055-4
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2056-1

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

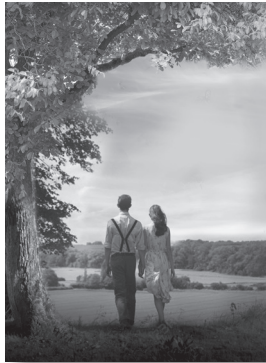
Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

ΓΙΩΤΑ ΦΩΤΟΥ

στης
καρδιάς
τον ίσκιο

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Τα βιολιά της χαράδρας, μυθιστόρημα, 2008
Το δάκρυ του κρίνου, μυθιστόρημα, 2010
Σβησμένα φεγγάρια, μυθιστόρημα, 2011
Το τίμημα της προδοσίας, μυθιστόρημα, 2013
Το διώροφο της Τσιμισκή, μυθιστόρημα, 2015

Για παιδιά και εφήβους

Ο αόρατος Πολ, 2005
Η Βασιλική και η νεράιδα του νερού, 2006
Μία καρφίτσα και δύο αυτοκίνητα, 2007
Το κόκκινο αγό της Γαβριέλας, 2009
Μασάς, φυσάς και νικάς, 2009
Τα χριστουγεννιάτικα δώρα της Γαβριέλας, 2010
Οι διακοπές της Γαβριέλας, 2011
Δε θέλω να με πάρει ο ύπνος!, 2011
Κώδικας 99, 2012
Όταν χάσαμε την Ντόλυ, 2014
Η μικρούλα η Μιμή ξέρει πάντα τι θα πει, 2015
Με 6 κλικ, 2016

*Στην Εύη και στον Παύλο
για δρόμους ανοιχτούς, μέσα στο φως.*

1

*Ο μεγαλύτερος ήλιος από τη μια μεριά
κι από την άλλη το νέο φεγγάρι [...]
Ανάμεσό τους χάσμα της αστερωμένης νύχτας...*

Γιώργος Σεφέρης, «Θερινό Ηλιοστάσι»

Οταν οι σκιές θρονιάστηκαν στο σπιτικό του Θύμιου Λυμπέρη ήμουν μόνο πέντε χρόνων, αλλά έχω συγκρατήσει κάθε λεπτομέρεια από εκείνη τη νύχτα της 21ης Ιουνίου του 1940. Κάθε λεπτομέρεια! Πέρασαν πάνω από εβδομήντα πέντε χρόνια, κι όμως, αν κλείσω τα μάτια μου, μπορώ να πάω πίσω εύκολα, και τότε έρχεται ο τρόμος να με κυριεύσει, να παραλύσει τα μέλη του σώματός μου. Θυμάμαι καλά πως είχα ξυπνήσει με την αίσθηση ότι κάποιος με πέταξε μέσα σε παγωμένο νερό. Προσπάθησα να κινηθώ, αλλά μια ανεξήγητη δύναμη πίεζε το στήθος μου τόσο πολύ που μου έκοβε στην κυριολεξία την ανάσα. Θέλησα να φωνάξω, αλλά ήταν αδύνατο να βγει ήχος από το στόμα μου. Άκουσα όμως την Αγαθούλα που κοιμόταν δίπλα μου να ουρλιάζει με σπαρακτική φωνή «Άφησέ με! Δε θέ-

λω! Άφησέ με!» και την ένιωσα να χτυπιέται, τραντάζοντας χέρια και πόδια, σαν να την κρατούσε κάποιος βίαια με την πλάτη στο στρώμα, ενώ την ίδια στιγμή τα δίδυμα μωρά άρχισαν να σκουίζουν όσο πιο δυνατά μπορούσαν.

Παλιά, το πατρικό μου σπίτι ήταν μια μικρή πλινθόκτιστη αποθήκη. Ακριβώς δίπλα της έστεκε μια μεγάλη καρνδιά που σκίαζε τόσο το κτίσμα όσο και τον χώρο εμπρός από αυτό. Ο πατέρας μου, μόλις παντρεύτηκε, κλάδεψε πρώτα το δέντρο και στη συνέχεια έκανε ένα χώρισμα με καδρόνια στην αποθήκη, την ταβάνωσε, άνοιξε παράθυρα, έχτισε ένα τζάκι, σοβάτισε κι άσπρισε το εσωτερικό με μεγάλο μεράκι και πολλά όνειρα, παρόλο που θεωρούσε ότι η διαμονή του εκεί θα ήταν προσωρινή. Πίστευε ότι πολύ γρήγορα θα αποκτούσε ένα κανονικό πετρόχτιστο σπίτι, όμοιο με τα υπόλοιπα του χωριού. Ο πίσω χώρος έγινε κρεβατοκάμαρα για τους νιόπαντρους, ενώ στο προστινόμενο μέρος έβαλαν ένα τραπέζι, δυο καρέκλες και λίγα κατσαρολικά. Ωστόσο, δυο μήνες αργότερα, προστέθηκε ένα ντιβάνι για τη Βαγγελιώ, τη γιαγιά μου που ήρθε να μείνει μαζί τους. Η οικογένεια μέσα σε έξι χρόνια απέκτησε, εκτός από τη γιαγιά, άλλα τέσσερα μέλη. Εμένα την πρωτότοκη, την Αγαθούλα, ενάμιση χρόνο μικρότερη, και τις δίδυμες που γεννήθηκαν τελευταίες. Έτσι, αναπόφευκτα, δίπλα στο ξύλινο κρεβάτι των γονιών μου μπήκε ένα όμοιο μικρότερο για μένα και την Αγαθούλα, καθώς και η κούνια των μωρών, τα οποία κοιμόνταν αντικριστά.

Εκείνο λοιπόν το βράδυ δεν ήμασταν μόνο οι τέσσερις αδελφές που ξυπνήσαμε κατατρομαγμένες κάτω από ανεξήγητες συνθήκες. Όταν τελικά κατάφερα να ανοίξω τα μάτια μου, είδα τη μητέρα μου να βογκάει διπλωμένη στα δύο και τον πατέρα να στέκεται εμπρός από το κρεβάτι

τους με το πρόσωπο καταϊδρωμένο από τον φόβο. Ξένος δεν υπήρχε κοντά μου, ούτε ήμουν βρεγμένη, κι ας συνέχιζα να νιώθω παγωμένη. Το μόνο περίεργο ήταν εκείνες οι αλλόκοτες φλόγες που ξεφύτρωναν περιμετρικά στο δωμάτιο, φωτίζοντας κάθε φορά κι ένα από τα πρόσωπα της οικογένειάς μου, κι ύστερα χάθηκαν αφήνοντας πίσω τους σκοτάδι. Τότε ακριβώς μπόρεσα να ελέγξω τον εαυτό μου και να τρέξω στην αγκαλιά της μητέρας μου με την Αγαθούλα να με ακολουθεί. Ο πατέρας έδειξε επίσης να συνέρχεται και βιάστηκε να ανάψει τη λάμπα πετρελαίου. Αμέσως μετά πλησίασε την κούνια προσπαθώντας να ηρεμήσει τις δίδυμες. Άκουγα την καρδιά της μητέρας να χτυπά δυνατά, ένιωθα τα χέρια της να τρέμουν και καταλάβαινα ότι προσπαθούσε να πνίξει τα βογκητά που έβγαιναν από μέσα της.

«Είσαι καλά;» τη ρώτησε ο πατέρας.

«Η κοιλιά μου! Ένα μαχαίρι χώθηκε μέσα μου και... Το μωρό...»

«Βαγγελιώ! Βαγγελιώ!» κάλεσε ο πατέρας τη γιαγιά μου κοιτάζοντας προς το μπροσινό μέρος του σπιτιού, και μην παίρνοντας απάντηση, διέταξε: «Κορίτσια, στο κρεβάτι σας. Κι εσύ, καλή μου, ξάπλωσε. Δεν πρέπει να κινείσαι».

Συμμερίστηκα τον φόβο του, αφού γνώριζα πως η μητέρα ήταν πάλι έγκυος, αν και η κοιλιά της δεν ήταν ακόμη πολύ μεγάλη. Ο πανικός με γονάτισε για άλλη μια φορά κι έψαξα με τη ματιά μου να δω κάποιο μαχαίρι στα σωθικά της –παιδί ήμουν, δεν καταλάβαινα την έκφραση που συχνά χρησιμοποιούν οι άνθρωποι παρομοιάζοντας τον οξύ πόνο με μαχαιριά–, κι όταν δεν είδα αίματα ούτε κανένα μωρό πεταμένο στο πάτωμα, κατάλαβα πως παρανόησα και πήρα θάρρος.

«Τι έγινε, Θύμιο; Τι έγινε; Ένωσες... Είδες αυτό... αυτό το φως; Μήπως...» Η μητέρα μου μιλούσε κοντανασαίνοντας.

«Ησύχασε, Άννα... Προφανώς τα βογκητά σου τρόμαξαν τα παιδιά κι εμένα και... Μπορεί να αστράφτει! Ίσως... Ίσως έρχεται μπόρα... Αλλά...» προχώρησε ως το χώρισμα, «Βαγγελιώ! Βαγγελιώ!» κι αμέσως γύρισε πάλι πίσω. «Πού στην ευχή πήγε η μάνα σου τέτοια ώρα; Κι ύστερα μου λες ότι όσα ακούγονται για εκείνη είναι συκοφαντίες!»

Ακόμη έτρεμα αλλά, καταλαβαίνοντας ότι η μητέρα αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα, δεν τόλμησα να βγάλω κουβέντα. Τα μωρά είχαν σωπάσει. Η Αγαθούλα κούρνιασε δίπλα μου κι εγώ της έπιασα το χεράκι αναλαμβάνοντας πάλι τον ρόλο της μεγαλύτερης αδελφής. Μείναμε εκεί να παρακολουθούμε τον πατέρα μου να φροντίζει τη μητέρα. Διστακτικός εκείνος πέρασε στην κουζίνα κι άναψε τη δεύτερη λάμπα, έβρασε νερό κάνοντας ένα αφέψημα χαμομηλιού κι ύστερα ήρθε πάλι κοντά στη γυναίκα του, η οποία έδειχνε καλύτερα.

«Πώς είσαι τώρα;»

«Πέρασε! Πάει! Η τρομάρα ήταν μεγαλύτερη... Ξέρεις, νόμισα πως μπήκε κάποιος στο δωμάτιο και...»

Ο πατέρας κοίταξε γύρω του.

«Κανείς δεν μπήκε. Ησύχασε! Κι εγώ... Προφανώς σε άκουσα και... Ήταν σαν να είδα εφιάλτη. Τρόμαξαν και τα παιδιά...» Άλλαξε τις πάνες στα μωρά κι ύστερα ήρθε κοντά μας.

«Τα κορίτσια μου τώρα θα κοιμηθούν κι εγώ θα είμαι εδώ να τα προσέχω!»

Ήθελα να του πω πως ένα τέρας ήθελε να μου κάνει κακό αλλά δεν τόλμησα.

«Κακό όνειρο ήταν, μπαμπά;» ρώτησα μόνο.

«Κακό όνειρο ήταν, Θάλεια μου. Πάει, πέρασε. Κοιμήσου τώρα!» με καθησύχασε.

Έκλεισα τα μάτια μου σφιχτά, αλλά τα άνοιξα ευθύς αμέσως.

«Δεν μπορώ να κοιμηθώ. Φοβάμαι!» του δήλωσα.

«Να σκέφτεσαι όμορφα πράγματα. Θυμάσαι που πήγαμε προχθές στο πανηγύρι και είχες βάλει τα καλά σου και πιάστηκες στον χορό; Σε έβλεπα και σε καμάρωννα. Σωστή νεράιδα έδειχνες».

Η εκκλησία της Αγίας Τριάδας δέσποζε στο κέντρο του ορεινού χωριού μας και κάθε χρόνο γινόταν εκεί τριήμερος εορτασμός. Εκείνη τη χρονιά, τα μεγαλύτερα παιδιά με πήραν μαζί τους να κόψουμε κλαδιά καρυδιάς για να τα πάμε στην εκκλησία την επομένη. Η οικογένειά μου δεν τα χρειαζόταν, αφού η καρυδιά έστεκε δίπλα μας, αλλά εγώ ήθελα να πάω με τα παιδιά, ήταν πολύ σημαντικό για μένα να είμαι με τους μεγαλύτερους. Είχα νιώσει να αναβαθμίζομαι και ήμουν πολύ περήφανη. Τότε δε γνώριζα τη σημασία που οι χωρικοί έδιναν σ' εκείνο το έθιμο. Μεγαλώνοντας κατάλαβα πως με τον τρόπο αυτό ξεπροβόδιζαν τις ψυχές που κυκλοφορούσαν ελεύθερες στη γη κατά την πασχαλινή περίοδο και επέστρεφαν το Σάββατο πριν από την Πεντηκοστή στον κάτω κόσμο. Τα πικρά φύλλα της καρυδιάς συμβόλιζαν την πίκρα που νιώθουν τόσο οι ψυχές που φεύγουν όσο και αυτοί που μένουν πίσω. Η μητέρα έκανε γλυκιά πίτα εκείνο το Σάββατο και έβρασε σιτάρι, που το στόλισε με καρύδια. Τα πήγαμε στα μνήματα όπου ο παπα-Αντώνης τα διάβασε μαζί με τα υπόλοιπα μοιράσματα που έφεραν οι γυναίκες του χωριού. Ήμουν περσιέργη. Για τους νεκρούς τα έκαναν όλα, μου είπαν, κι εγώ περιμένα να δω με ποιον τρόπο θα

φάνε τις πίτες, τα κουλουράκια και το βρασμένο σιτάρι οι πεθαμένοι. Απογοητεύτηκα εν μέρει που κανένας από εκείνους δε βγήκε από τα μνήματα να τα δοκιμάσει, αλλά από την άλλη μεριά χάρηκα όλες αυτές τις λιχουδιές που μοιράστηκαν στους ζωντανούς και τελειωμό δεν είχαν. Στερημένα χρόνια. Στερημένα παιδιά από γλυκίσματα, στερημένα ακόμη κι από ψωμί. Πώς να μην ενθουσιαστούμε με τόσα καλούδια! Την άλλη μέρα, στην εκκλησία, στρώσαμε κάτω τα κλαδιά καρδιάς και γονατίσαμε πάνω τους να προσευχηθούμε για όσους έφυγαν από κοντά μας, και τη Δευτέρα, ημέρα της Αγίας Τριάδας, ήρθαν τα όργανα, στήθηκε χορός στην αυλή της εκκλησίας και πλούσιο τραπέζι με σφαχτά, πίτες και μπακλαβάδες.

Πραγματικά ήταν όμορφες εκείνες οι στιγμές, και σε εκείνες κατέφυγα για να ξεπεράσω τον φόβο μου τρεις μέρες αργότερα, τη νύχτα της 21ης Ιουνίου του 1940. Ναι, οι εφιάλτες μου άρχισαν τη νύχτα του θερινού ηλιοστασίου. Φυσικά εγώ τότε δεν ήξερα τίποτα για τα ηλιοστάσια, ούτε γνώριζα από την αρχή την ακριβή ημερομηνία εκείνης της νύχτας. Η μητέρα μου όμως την είχε συγκρατήσει και την ανέφερε πολλά χρόνια αργότερα, κι έτσι έβαλα ένα ορόσημο στην αλλαγή της πορείας μου. Ναι, είχα καταλάβει από την πρώτη στιγμή πως το φως όλο και λιγότευε στη ζωή μου, πως η νύχτα πήρε το προβάδισμα. Πώς ήταν η ζωή μου πριν από την 21η Ιουνίου του 1940 δεν μπορώ να πω με ακρίβεια. Το μόνο που έχω συγκρατήσει στη μνήμη μου ήταν οι μέρες εκείνου του τριήμερου πανηγυριού. Αυτές είναι οι μόνες ευχάριστες αναμνήσεις από την παιδική μου ηλικία, ωστόσο έχω την εντύπωση ότι τα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής μου πέρασαν μέσα σε ένα φτωχικό μεν αλλά ήρεμο περιβάλλον όπου η αγάπη που είχαν αναμεταξύ

τους τα μέλη της οικογένειάς μου έσβηνε κάθε πρόβλημα.

Εκείνο το Μεγάλο Ψυχοσάββατο των πέντε μου χρόνων ήταν που συνάντησα για πρώτη φορά τον Δημοσθένη Ταρούση. Σίγουρα είχαμε ξαναβρεθεί –το χωριό δεν είχε μεγάλο πληθυσμό, μια χούφτα άνθρωποι ήμασταν όλοι κι όλοι–, αλλά δεν τον θυμάμαι νωρίτερα. Εκείνος ήταν τότε στα δέκα, αρκετά ψηλός για την ηλικία του κι όμορφος, πολύ όμορφος. Ακόμη κι ένα κορίτσι πέντε χρόνων θα μπορούσε να εντυπωσιαστεί από την εμφάνισή του. Ερωτούνται άραγε κάποια παιδιά σε τόσο μικρή ηλικία; Προφανώς όχι. Εγώ όμως μαγεύτηκα από τον Δημοσθένη, τον έβαλα στην καρδιά μου από εκείνη τη μέρα και –χρόνια αργότερα– για να τον βγάλω, χρειάστηκε να κάνω τον εαυτό μου κομμάτια, και πάλι δεν τα κατάφερα. Ακολούθησα λοιπόν την ομάδα των μεγαλύτερων παιδιών έξω από το χωριό, στα χωράφια με τις καρυδιές. Η λέξη «χωράφια» δεν αποτυπώνει ακριβώς την πραγματικότητα. Ισιώματα λίγων τετραγωνικών μέτρων στις πλαγιές του βουνού ήταν το καθένα, με πέντ' έξι δέντρα μέσα. Οι χωρικοί είχαν κάνει αναβαθμίδες χτίζοντας πεζούλια με τις πέτρες, που με μεγάλο κόπο έβγαλαν από το έδαφος. Αυτά τα πεζούλια συγκρατούσαν το χώμα, κι έτσι φύτευαν καρυδιές ή καλλιεργούσαν λίγα δημητριακά ίσα για τις ανάγκες του σπιτιού τους. Κάτω από μια καρυδιά με βρήκε ο Δημοσθένης να πηδάω και να τεντώνομαι προσπαθώντας να φτάσω ένα κλωνάρι. Ψηλά δέντρα οι καρυδιές και το δικό μου μπόι μικρότερο από των άλλων παιδιών. Γέλασε όταν με είδε, κι εγώ έκανα στην άκρη ντροπιασμένη. Αυτός ήρθε και στάθηκε εμπρός μου.

«Τα μάτια σου μοιάζουν με τα φύλλα του δέντρου», μου ξέφυγε η διαπίστωση που έκανα ευθύς μόλις σήκωσα το βλέμμα μου επάνω του και είδα τα πιο παράξενα μάτια που

είχα δει ως τότε, πράσινα μάτια στο χρώμα των νιόβγαλτων φύλλων της καρδιάς. Ναι, αυτό είχα σκεφτεί, ότι τα μάτια του Δημοσθένη είχαν το χρώμα των φύλλων της καρδιάς. Αργότερα τα είδα στο χρώμα του σμαραγδιού. Με έπιασε από τις μασχάλες και με σήκωσε γελώντας να φτάσω ένα κλαδί. Το έφτασα αλλά δεν κατάφερα να το κόψω.

«Μην παιδεύεσαι, μικρή», μου είπε αφήνοντάς με κάτω. Έκοψε το κλαδί και μου το πρόσφερε. Πικρό κλαδί, πικρά φύλλα! Τότε δεν ήξερα ότι εκείνη η προσφορά του σηματοδοτούσε την πίκρα που θα μου έδινε αργότερα, πίκρα αβάσταχτη, που κράτησε αρκετά χρόνια. Εκείνο το απόγευμα του Μεγάλου Ψυχοσάββατου του 1940 το συγκεκριμένο κλαδί δεν κόπηκε για να συμβολίσει τη θλίψη των ζωντανών μπρος στην αποχώρηση των νεκρών. Τα κλαδιά των άλλων παιδιών αυτό έδειχναν, το δικό μου όμως όχι. Αλλά ούτε εγώ ούτε ο Δημοσθένης γνωρίζαμε τότε όσα κοινά μάς επιφύλασσε το μέλλον. Δεν το γνωρίζαμε, δεν μπορούσαμε καν να το υποψιαστούμε! Έχω καταλήξει να πιστεύω πως στη ζωή τίποτα δεν είναι τυχαίο. Αν ο κάθε άνθρωπος ήταν σε θέση να ερμηνεύσει στιγμές, λέξεις, συναντήσεις, καθημερινά γεγονότα που δείχνουν ασήμαντα, ίσως θα είχε τη δυνατότητα να προετοιμαστεί καλύτερα για το μέλλον του, να αποφύγει κακοτοπιές, να αλλάξει πορεία. Όμως δεν είναι ικανός να το κάνει. Όταν καταλαβαίνει τη σημασία τους, τότε είναι πλέον αργά.

Πήραμε λοιπόν τα κλαδιά μας και καθίσαμε όλοι μαζί κυκλικά στο μεγάλο αλώνι που ήταν κοντά στον νερόμυλο, αρκετά μακριά από το χωριό, δίπλα στο κοιμητήριο και το εκκλησάκι του Αϊ-Θανάση. Πλακόστρωτο ήταν το αλώνι και γύρω είχε ένα καλοχτισμένο πέτρινο πεζούλι. Στη μέση ακριβώς υψωνόταν ένα ξύλινο δοκάρι. Πάνω

στο δοκάρι αυτό σκαρφάλωσε ο Μητράκος της Γιώργαινας· θα ήταν τότε δέκα με δώδεκα χρόνων. Ισορρόπησε όρθιος κουνώντας το κλαδί του σαν να ήταν θυμιατό κι άρχισε να ψέλνει «*Ανάπαυσον ο Θεός τους δούλους σου...*» και «*Άγιος ο Θεός, Άγιος Ισχυρός...*» κι όσα άλλα άκουσε στο πρωινό τρισάγιο, μιμούμενος τη φωνή του παπα-Αντώνη, κι από κάτω οι άλλοι ανέμιζαν τα κλαδιά τους. Τώρα που σκέφτομαι εκείνη τη σκηνή, τη βρίσκω αρκετά επιβλητική, μια ιδιαίτερη δέηση προσαρμοσμένη στα μέτρα των παιδιών. Το καθένα, όπως έκαναν νωρίτερα οι μανάδες τους, αναφέρθηκε στους νεκρούς της οικογένειάς του με σοβαρό ύφος, άλλος στους παππούδες του, ή σε κάποιους θείους, η Μαριώ στη μητέρα της που είχε πεθάνει πάνω στη γέννα. Όταν ήρθε η σειρά μου, δεν είχα κανένα όνομα να πω. Μέχρι τότε για μένα ο πόνος του θανάτου ήταν άγνωστος κι όσα γνώριζα για εκείνον ήταν λίγα, πολύ λίγα. Ίσως γι' αυτό και δεν καταλάβαινα τη σημασία του στην κυριολεξία. Ωστόσο είχε ψοφήσει πρόσφατα ο σκύλος μας κι είχα δει τον πατέρα να θάβει το κουφάρι του και ήξερα ότι το ίδιο κάνουν με τους ανθρώπους όταν η ζωή τους τελειώνει. Ήμουν μικρή, δεν είχα αρχίσει ακόμη να έχω υπαρξιακές ανησυχίες. Σαν έφτασε λοιπόν η σειρά μου, κι αφού δεν είχα άλλο όνομα να πω, είπα το όνομα του σκύλου. «*Παρδάλης*». Όλοι ξέσπασαν σε γέλια κι εγώ καταντράπηκα, ωστόσο τα γέλια κόπηκαν απότομα όταν από τη μεριά του κοιμητηρίου φάνηκε να έρχεται ένας άγνωστος άντρας. Πρώτη φορά τον έβλεπα εκείνον τον άντρα, κι όταν πλησίασε –το μονοπάτι που ακολουθούσε περνούσε δίπλα ακριβώς από το αλώνι–, είδα πως είχε όψη τρομακτική, με μακριά γένια και θολά μάτια. Φορούσε ένα μακρύ παλτό που έμοιαζε με ράσο και στο κεφάλι

του πλεκτό μαύρο σκουφί με κόκκινη ρίγα. Μας προσπέρασε χωρίς να μιλήσει κι εμείς μείναμε να τον κοιτάζουμε, ώσπου χάθηκε πίσω από τις βελανιδιές. Ο Μητράκος, που στο μεταξύ με ένα πήδημα είχε κατεβεί από τον στύλο, μας έκανε νόημα να πλησιάσουμε.

«Αυτός είναι ο Μαυραντώνης», μας πληροφόρησε χαμηλόφωνα.

«Άκουσα για αυτόν. Οι γονείς μου είπαν ότι έφτασε στο χωριό προχθές», δήλωσε ένα άλλο αγόρι.

«Λοιπόν, ετούτος είναι μάγος, άθροπος του Σατανά», συνέχισε ο Μητράκος. «Χθες το βράδυ ήρθε στο σπίτι ο παπα-Αντώνης κι εμένα με έδιωξαν να μιλήσουν μόνοι οι μεγάλοι. Εγώ όμως κρυφάκουσα κι έμαθα φοβερά πράγματα. Είπε λοιπόν ο παπάς στους δικούς μου πως αυτός ο άντρας μόνο για καλό δεν ήρθε στο χωριό. Μαζεύει τα δαιμόνια και τους πεθαμένους και κάνει μάγια. Κανένας δεν ξέρει πού κοιμάται τα βράδια, και την ημέρα περνάει από το καφενείο για να βάλει καμιά μπουκιά στο στόμα του και χάνεται πάλι. Προειδοποίησε τους γονείς μου να μην τον βάλουν στο σπίτι μας. Όπως κατάλαβα, η μάνα μου έχει μια μακρινή συγγένεια μαζί του, στο χωριό της γεννήθηκε αυτός ο Μαυραντώνης, γι' αυτό ήρθε ο παπάς σε εμάς. Εκείνη όμως ξεκαθάρισε πως δεν του μιλάει, δεν έχουν σχέσεις, κι ας μεγάλωσαν σε διπλανά σπίτια. Είχε φύγει όταν ήταν νεαρός από το χωριό του, κι όταν επέστρεψε έπειτα από χρόνια, ήταν αγνώριστος. Τον φοβάται η μάνα μου και επέμενε πως ούτε καλημέρα δεν πρόκειται να του πει, πόσο μάλιστα να τον κοιμίσει δίπλα στα παιδιά της».

«Δε θα ερχόταν έτσι κι αλλιώς να κοιμηθεί στο σπίτι σας. Εγώ άκουσα τους δικούς μου να λένε πως, όταν το φεγγάρι είναι γιομάτο, ο Μαυραντώνης έχει πολλή δουλειά, και

αυτές τις μέρες το φεγγάρι είναι γιομάτο», τόνισε ο άλλος.

«Μάλλον τότε συναντά τους πεθαμένους! Τα βράδια βγαίνουν από τους τάφους οι πεθαμένοι».

«Όλα αυτά είναι χαζομάρες. Δε βγαίνουν οι πεθαμένοι από τους τάφους», διαφώνησε ο Δημοσθένης.

«Ναι, αλλά οι μεγάλοι πιστεύουν ότι κυκλοφορούν κάποιες φορές. Διαφορετικά γιατί να κάνουν τα μνημόσυνα;»

«Για τις ψυχές το κάνουν».

Με τον Μαυραντώνη και τους πεθαμένους άρχισε η συζήτηση, σε νεράιδες, φαντάσματα και τελώνια κατέληξε. Ό,τι πιο τρομακτικό ήξερε ή φανταζόταν ο καθένας το έλεγε, περιγράφοντας πλάσματα ενός άλλου κόσμου που έμοιαζαν με σκιές, είχαν μυτερά νύχια κι αλλόκοτα πρόσωπα, ή έβγαζαν φωτιές από το στόμα τους. Τα άκουγα κι ήμουν έτοιμη να βάλω τα κλάματα, αλλά για καλή μου τύχη η Ρηνιώ πρόσεξε την ταραχή μου.

«Σταματήστε να τρομάζετε τα μικρά. Αφήστε τις βλακείες και πάμε στην αυλή του σχολείου να παίξουμε», διέταξε. «Θάλεια μου, μην τους πιστεύεις. Όλα αυτά τα λένε για να μας φοβίσουν. Τίποτα δεν είναι αλήθεια», είπε στη συνέχεια γυρνώντας προς το μέρος μου. Την πίστεψα και σηκώθηκα επάνω.

«Χμ! Αυτό το αλώνι είναι δικό σας, Θάλεια;» ρώτησε ο Μητράκος μόλις η προσοχή του έπεσε πάνω μου.

«Όχι! Δεν έχουμε αλώνι».

«Του παππού σου είναι. Του Περικλή Λυμπέρη. Άρα, δικό σας είναι».

«Δεν έχω παππού».

«Πώς δεν έχεις παππού! Ο Περικλής Λυμπέρης δεν είναι ο πατέρας του πατέρα σου;»

«Δεν ξέρω!»

«Αφησέ την ήσυχη, Μητράκο. Γνωρίζεις πολύ καλά ότι ο μπαρμπα-Περικλής τούς αποκλήρωσε. Γιατί τη στενοχωρείς λοιπόν;» επενέβη πάλι η Ρηνιώ, η μάνα της οποίας ήταν ξαδέλφη με τη δική μου και μπαινόβγαινε στο σπίτι μας. Η Ρηνιώ ήταν που με πήρε μαζί της εκείνο το απόγευμα, σ' αυτή με εμπιστεύτηκε η μάνα μου. Τον Περικλή Λυμπέρη τον αναγνώριζα, αλλά δεν πίστευα τότε ότι ήταν παππούς μου. Ήξερα πως είχε το μεγάλο σπίτι στην πλατεία. Όταν γεννήθηκαν τα δίδυμα, τα είχε πάρει ο πατέρας μου, κι η μητέρα μάς έντυσε, εμένα και την Αγαθούλα, και μας είπε ότι θα κάνουμε μια επίσκεψη στο μεγάλο σπίτι. Όταν φτάσαμε κοντά, εκείνη έμεινε παράμερα και μας παρότρυνε να ακολουθήσουμε τον πατέρα. Μόλις μπήκαμε στην αυλή του σπιτιού, μια γυναίκα εμφανίστηκε στην εξώπορτα και κάτι του είπε. Φύγαμε χωρίς να μπορούμε μέσα. «Δε θα πάμε στο μεγάλο σπίτι;» είχα ρωτήσει. «Άλλη φορά», απάντησε πικραμένος ο πατέρας. Αυτό το περιστατικό δεν το θυμάμαι στην πραγματικότητα, αλλά μου το διηγήθηκε τόσες φορές η μάνα μου που κατέληξα να πιστεύω πως υπάρχει ανάμεσα στις αναμνήσεις μου.

Ο Μητράκος έκοψε τη συζήτηση για τον Περικλή Λυμπέρη και το ενδιαφέρον όλων των παιδιών στράφηκε στο πανηγύρι που ερχόταν. Άλλαξε το κλίμα, ξέχασα κι εγώ τον Μαυραντώνη και τον παππού που μας αποκλήρωσε –τη λέξη αυτή εξάλλου δεν την καταλάβαινα για να της δώσω την αρμόζουσα σημασία– και τους ακολούθησα στην αυλή του σχολείου.

«Πατέρα, υπάρχουν φαντάσματα και δαιμόνια;» ρώτησα όταν επέστρεψα στο σπίτι.

«Όχι, παιδί μου, μη φοβάσαι, και μην ακούς όσα λένε τα παλιόπαιδα εκεί έξω».

«Πεθαμένοι υπάρχουν;»

Σκέφτηκε για λίγο την απάντηση ο Θύμιος. «Πεθαμένοι υπάρχουν αλλά δεν είναι πια κοντά μας. Ανέβηκαν πάνω στον ουρανό».

«Κι ο Παρδάλης ο σκύλος μας στον ουρανό είναι;»

«Χμ! Ναι, βέβαια, κι ο Παρδάλης είναι στον ουρανό».

Ήμουν σίγουρη ότι μου έλεγε ψέματα, γιατί είχα δει τον Παρδάλη να θάβεται μέσα στο χώμα, αλλά άφησα ανοιχτό το ενδεχόμενο τόσο ο σκύλος όσο και οι πεθαμένοι να καταφέρουν να βγαίνουν από τους τάφους και να ανεβαίνουν στον ουρανό. Δεν του είπα λοιπόν τίποτε άλλο. Ήμουν πολύ κουρασμένη κι επιπλέον ευχαριστημένη που με πήραν μαζί τους οι μεγάλοι κι έτσι αποκοιμήθηκα ήσυχα.

Οι δυο επόμενες μέρες πέρασαν μέσα σε χαρές, γέλια και τραγούδια. Έναν μήνα νωρίτερα η νονά είχε φέρει ένα μέτρο κίτρινο, δίμιτο ύφασμα και η μητέρα έραψε για μένα ένα φουστάνι με γιακαδάκι και κοντό μανίκι. Στη συνέχεια πήρε τις κλωστές της και κέντησε λουλουδάκια στον ποδόγυρο και στον γιακά. Πολύχρωμα λουλουδάκια με πράσινα φύλλα. Ήθελα να το φορέσω από την πρώτη στιγμή που το είδα ολοκληρωμένο, αφού ήταν το πρώτο καινούργιο ρούχο της ζωής μου –μέχρι τότε μόνο με αποφόρια ντυνόμουν–, αλλά δε με άφησε.

«Είναι για το πανηγύρι. Τότε θα το βάλεις, για να πάμε στην εκκλησία».

Θα ήταν ψέματα να πω ότι με ενθουσίαζαν οι επισκέψεις μας στην εκκλησία. Κάθε Κυριακή, χειμώνα καλοκαίρι, μας ξυπνούσαν οι γονείς μας νωρίς, και μόλις άκουγαν την πρώτη καμπάνα, μας έπαιρναν από το χέρι και έπρεπε να μείνουμε όρθιες εγώ και η Αγαθούλα ένα ολόκληρο δώρο, αφού τα στασίδια όλα ήταν πιασμένα από τους

μεγάλους και την αγκαλιά της μητέρας και του πατέρα τη μονοπωλούσαν τα δίδυμα κορίτσια. Για να περάσει η ώρα, και μετακινώντας το βάρος του σώματός μου από το ένα πόδι στο άλλο, είχα αποκτήσει τη συνήθεια να χαζεύω τις παλιές αλλά άριστα διατηρημένες αγιογραφίες που στόλιζαν κάθε πιθαμή τοίχου. Με εντυπωσίαζαν τα χρωματιστά ρούχα των αγίων και έβλεπα τα φωτοστέφανα στο κεφάλι τους σαν βασιλικά στέμματα, με αποτέλεσμα να τους θεωρώ όλους γένους θηλυκού, κι αναρωτιόμουν πώς αυτές οι τόσο καλοντυμένες πριγκίπισσες είχαν τόσο άσχημα πρόσωπα. Ναι, βαρυγκομούσα με το κυριακάτικο εκκλησίασμα, αλλά εκείνη τη χρονιά ήμουν η πρώτη που ξύπνησε την ημέρα της Πεντηκοστής. Ήταν οι μέρες του πανηγυριού που όλοι τις περίμεναν πώς και πώς. Βιάστηκα να βάλω το φουστάνι μου, αρνούμενη, παρά τις πιέσεις, να περάσω από πάνω τη ζακέτα μου. Ήθελα να φαίνεται. Καμάρι. Τελείωνε ο Ιούνιος αλλά το χωριό μου στην ορεινή Ευρυτανία ήταν χτισμένο σε μεγαλύτερο υψόμετρο από αυτό των χιλίων μέτρων και τα πρωινά ήταν αρκετά κρύα. Συμβιβάστηκα τελικά να βάλω από κάτω διπλή φανέλα κι έφτασα στην εκκλησία γεμάτη αυτοπεποίθηση, σίγουρη ότι όλοι δεν είχαν μάτια παρά μόνο για το καινούργιο κεντημένο φόρεμα. Την επομένη, της Αγίας Τριάδας, μπήκα στον χορό πιασμένη πίσω από τη Ρηνιώ και δεν έλεγα να βγω. Κουνούσα το κορμί μου με τρόπο που να ανεμίζει το φουστάνι μου και κάθε λίγο ξεσπούσα σε γέλια. Ο πατέρας κι η Βαγγελιώ κρατούσαν αγκαλιά τις δίδυμες κι η Αγαθούλα, κολλημένη στη φούστα της μητέρας, μου έκανε νόημα να πάω κοντά της, ασυνήθιστη να με αποχωρίζεται και να με βλέπει δίπλα σε ξένους, κι εξίσου ντροπαλή για να έρθει κι εκείνη στον χορό. Αυτή είναι η πιο όμορ-

φη ανάμνηση που είχα ποτέ και σ' αυτή κατέφευγα σ' όλη την ενήλικη ζωή μου. Όταν ήθελα να παρηγορηθώ, έφερνα απέναντί μου τους δικούς μου να μου χαμογελούν ευτυχισμένοι ανάμεσα σε άλλα πρόσχαρα πρόσωπα, εκεί στον αυλόγυρο της Αγίας Τριάδας, ενώ εγώ χόρευα τον πρώτο μου χορό.

Με τραγουδία, γλέντια και λιχουδιές πέρασε το πανηγύρι κι ήρθε η 21η Ιουνίου. Εκμεταλλευτήκαμε τη γλύκα της βραδιάς και καθίσαμε έξω στην αυλή, κάτω από την καρυδιά, ώσπου βράδιασε. Η μητέρα είχε τηγανίσει αυγοφέτες κι είχε ρίξει από πάνω ζάχαρη. Η γιαγιά μου έφερε κούπες με τσάι κι ήταν κοντά μας ώσπου πήγαμε να ξαπλώσουμε. Δε θυμάμαι να μπήκε μαζί μας στο σπίτι. Ύστερα ήρθε εκείνος ο φοβερός εφιάλτης που μας αναστάτωσε όλους. Ακολουθώντας τη συμβουλή του πατέρα, προσπάθησα να φέρω στη σκέψη μου όλα τα ευχάριστα που είχαν προηγηθεί τις τελευταίες μέρες, αλλά και πάλι ύπνος δε με έπιανε. Άνοιγα πού και πού τα μάτια μου στο μισοσκόταδο κι έβλεπα τους γονείς μου να κάθονται αμίλητοι, προβληματισμένοι, πιασμένοι χέρι χέρι. Η παρουσία τους με χαλάρωνε και μέσα μου άρχισα να λέω την προσευχή που μου είχαν μάθει χωρίς να παραλείψω να παρακαλέσω την Παναγία να γεννήσει η μητέρα αυτή τη φορά ένα αγόρι, όπως μου είχε πει η Βαγγελιώ να κάνω κάθε βράδυ. Εμένα δε με πολυένοιαζε αν το μωρό θα ήταν αγόρι ή κορίτσι, αλλά αφού τα κορίτσια ήταν ήδη τέσσερα στην οικογένεια, το θεωρούσα λογικό να αποκτήσουμε κι έναν αδελφό. Οι γονείς μου σίγουρα ήθελαν γιο, ωστόσο κάθε φορά που η συζήτηση έφτανε στο θέμα αυτό, τους άκουγα να λένε με ένα στόμα: «Γερό παιδί να είναι πάνω απ' όλα, αυτό έχει σημασία μόνο».

Η ενδιάμεση πόρτα μέσα από την οποία επικοινωνούσαν τα δυο μέρη του σπιτιού είχε μείνει ανοιχτή, και έτσι, καθώς άκουσα κάποιον να μπαίνει στο σπίτι, γύρισα τα μάτια μου ξαφνικά και είδα μέσα στο μισοσκοτάδο –ο πατέρας είχε χαμηλώσει τις λάμπες– την εξώπορτα να ανοίγει και να εμφανίζεται η Βαγγελιώ.

«Να σου πω τίποτα κι εσένα τώρα; Η κόρη σου κινδύνευσε να αποβάλει το μωρό κι εσύ, αντί να είσαι εδώ να τη βοηθήσεις, γυρνάς έξω τα μεσάνυχτα. Πού ήσουν τέτοια ώρα; Μου λες;» την αποπήρε ο πατέρας χωρίς να δώσει σημασία στην εμφάνισή της.

Δεν άκουσα την απάντησή της, γιατί δυο πράγματα απέσπασαν την προσοχή μου. Το πρώτο ήταν τα αλλοιωμένα χαρακτηριστικά της γιαγιάς μου, που την έκαναν να δείχνει διαφορετική, κατάχλωμη, φοβισμένη, με μεγάλα μάτια και αγριεμένο βλέμμα. Εκείνο όμως που με έκανε να χάσω την ψυχραιμία μου και να αρχίσω να τσιριζώ με όση δύναμη διέθετα ήταν οι τρεις σκοτεινές σκιές που γλίστρησαν μέσα στο σπίτι μαζί της, οι οποίες δεν είχαν ακριβώς την εικόνα ανθρώπου αλλά κεφάλι χωρίς συγκεκριμένο περίγραμμα και σώμα που άλλαζε μέγεθος. Προχώρησαν στο εσωτερικό και τις είδα να αιωρούνται πάνω μας. Τέντωναν τα μέλη τους και άνοιγαν κάτι δάχτυλα που όλο μάκραιναν, κι απειλούσαν να κλείσουν μέσα τους τα μωρά και την Αγαθούλα, τους γονείς μου κι εμένα την ίδια. Τραβήχτηκα ως το κεφαλάρι του κρεβατιού για να τις αποφύγω, συνεχίζοντας να φωνάζω, ανίκανη να βγάλω λέξεις παρά μόνο κραυγές. Δεν κατάλαβα πότε ακριβώς βρέθηκαν δίπλα μου οι γονείς μου και η Βαγγελιώ, αφού προφανώς ήμουν σε κατάσταση παροξυσμού. Οι σκιές συρρικνώθηκαν τότε και ξάπλωσαν στο ταβάνι, κι από εκεί με

κοιτούσαν με μάτια που μόνο μάτια δεν ήταν αλλά δυο θολές, απύθμενες τρύπες.

«Τι έπαθες, κορίτσι μου; Τι είναι;» άκουσα κάποια στιγμή τον πατέρα να ρωτάει.

«Διώξ' τους! Τους φοβάμαι! Είναι κακοί!» κατάφερα να πω.

«Ποιους να διώξω, κοπέλα μου;»

«Αυτούς που κάθονται εκεί πάνω!» έδειξα.

«Δεν είναι κανείς εκεί πάνω, Θάλεια.»

«Είναι! Τους βλέπω. Θέλω να φύγουν τώρα. Να φύγουν! Να φύγουν! Να φύγουν!»

Έκρουσα το πρόσωπό μου στην αγκαλιά του κλαίγοντας γοερά. Η μητέρα έπιασε το χέρι μου και το χάιδευε προσπαθώντας να με ηρεμήσει, ωστόσο η φωνή της έτρεμε καθώς μου έλεγε: «Ησύχασε, κουκλίτσα μου. Κανείς δεν είναι εδώ. Κοίτα! Ξύπνησε πάλι η Αγαθούλα από τις φωνές σου, κι αν συνεχίσεις έτσι, θα ξυπνήσουν και τα μωρά».

Έκανα τα αδύνατα δυνατά να σταματήσω, αλλά τα αναφιλητά με τράνταζαν ολόκληρη. Προσπαθώντας να δείξω εμπιστοσύνη στα λόγια της, σήκωσα δειλά τη ματιά μου στο ταβάνι κι άρχισα πάλι να ουρλιάζω.

«Εκεί είναι! Τους βλέπω. Διώξτε τους!» Οι σκιές φούσκωναν τον κορμό τους έτοιμες πάλι να απλώσουν τα μακριά τους δάχτυλα.

«Τι ακριβώς βλέπεις, κορίτσι μου; Τι είναι αυτό που σε φοβίζει; Πες μου να καταλάβω».

«Είναι τέρατα που ήρθαν να μας κάνουν κακό. Τα έφερε η γιαγιά».

«Πού τα βλέπεις, παιδί μου;»

«Κάθονται στο ταβάνι και δεν πέφτουν».

«Βαγγελιώ, δυνάμωσε τις λάμπες!» διέταξε ο πατέρας

τη γιαγιά μου, ενώ εγώ είχα κρύψει πάλι το κεφάλι μου στο στήθος της μητέρας.

«Άνοιξε τα μάτια σου τώρα που έχει φως. Κανένας δεν είναι στο ταβάνι».

Δίστασα αλλά για ακόμη μια φορά έστρεψα τη ματιά μου πάνω. Οι σκιές ήταν ακόμα εκεί.

«Δεν έφυγαν», είπα τρέμοντας.

«Ταράχτηκε το κορίτσι. Ποιος ξέρει τι είδους ιστορίες άκουσε προχθές εκεί που πήγε με τα μεγαλύτερα παιδιά», έβγαλε το συμπέρασμα ο πατέρας κι άρχισε να μου μιλά προσπαθώντας να με πείσει ότι δεν υπάρχουν τέρατα, ούτε φαντάσματα, κι ότι μέσα στο σπίτι βρίσκονταν μόνο τα άτομα της δικής μας οικογένειας. «Θάλεια μου, τα σανίδια στο ταβάνι έχουν ρωγμές κι η κάπνα έκανε πάνω τους μαυρίλες. Επίσης... Θυμάσαι το παιχνίδι που κάνουμε με τις σκιές των χεριών μας στον τοίχο; Στον τοίχο βλέπεις κουνελάκια, σκυλάκια κι έναν γάιδαρο, αλλά ξέρεις καλά ότι μόνο η σκιά του χεριού μου τα δημιουργεί όλα αυτά. Καθώς αλλάζω θέση στα δάχτυλά μου, η σκιά τους παίρνει διαφορετικά σχήματα που μοιάζουν με ζώα. Έτσι και τώρα, καθώς μπήκε η γιαγιά, δημιουργήθηκαν κάποιες σκιές στο μισοσκόταδο. Σκιές από τα κλαδιά της καρδιάς. Τις έβαλες μέσα στο μυαλό σου και... Μόλις ξημερώσει και φωτίσει για τα καλά, όλα θα διαλυθούν. Προσπάθησε λοιπόν να ηρεμήσεις κι αύριο θα τα έχεις ξεχάσει όλα. Όλα θα περάσουν».

Πάντα του είχα εμπιστοσύνη και θέλησα να δω με τη λογική όσα μου είπε εκείνη τη στιγμή. Μετακινήθηκα στην αγκαλιά της μητέρας, που άρχισε να μου σιγοτραγουδά για να με ηρεμήσει, κι απέφυγα να κοιτάξω ξανά στο ταβάνι. Σιγά σιγά τα αναφιλητά κόπασαν κι η καρδιά μου βρήκε

τον κανονικό της ρυθμό. Λίγο προτού με πάρει ο ύπνος, άκουσα τον πατέρα να βγαίνει από το σπίτι, προφανώς για να ουρήσει. Τότε ήταν που η μητέρα ψιθύρισε στη γιαγιά μου που καθόταν δίπλα της: «Τι πήγες κι έκανες, μάνα;».

«Για το καλό σου το έκανα, κόρη μου. Μη φοβάσαι. Όλα θα πάν' καλά!»

Τίποτα δε θα πήγαινε καλά, παρά τις ελπίδες της Βαγγελιώς. Εγώ ήμουν η πρώτη που το είχα καταλάβει, αφού οι σκιές ποτέ δεν έφυγαν από εκείνο το σπίτι και συνέχισαν να με ακολουθούν για χρόνια ολόκληρα. Οι άλλοι δεν ήταν ικανοί να τις δουν, αλλά τα αποτελέσματα της παρουσίας τους τα νιώσαμε όλοι έντονα έπειτα από λίγους μήνες. Όσα είχε κάνει η Βαγγελιώ εκείνο το βράδυ τα έμαθα με λεπτομέρειες δέκα χρόνια αργότερα. Τότε ήταν που παραδόθηκα στη μοίρα κι έπαιξα το παιχνίδι της κάνοντας τα δικά μου λάθη.

Ονομάζομαι Θάλεια Λυμπέρη, γεννήθηκα το 1935 σε ένα πάμφτωχο χωριό της Ευρυτανίας και η πορεία του βίου μου με οδήγησε σε πολλούς και διαφορετικούς δρόμους. Τώρα πια έχω περάσει τα ογδόντα, κι έχοντας πλήρη επίγνωση όλων των επιλογών μου, αποφάσισα να μιλήσω επιζητώντας να φύγω από τη ζωή απαλλαγμένη από όσα βάρη κουβάλησα για χρόνια. Παραδέχομαι ότι οι δυσάρεστες συμπτώσεις ήταν πολλές, και ίσως σε κάποιους φανούν υπερβολικές, ωστόσο έφτασα να πιστεύω πως ο ίδιος ο άνθρωπος τις δημιουργεί όταν αφήνει τη μοίρα, τον περιγυρο και τον φόβο να τον παρασύρει.

Θα πάρω λοιπόν τα πράγματα με τη σειρά.

Πικρό δέντρο η καρυδιά.
Βαρύς ο ίσκιος της. Αν κάποιος χαλαρώσει
κάτω από αυτόν, κινδυνεύει να χαθεί.

Η Θάλεια Λυμπέρη και ο Δημοσθένης Ταρούσης, παιδιά
ακόμα, συναντιούνται κάτω από μια καρυδιά, σε ένα ορεινό
χωριό της Ευρυτανίας. Οι οικογένειές τους, το κράτος
και η μοίρα έχουν κληροδοτήσει και στους δυο ασήκωτο
φορτίο. Απελπισμένοι και βλέποντας τα όνειρά τους
να πνίγονται, κάνουν λανθασμένες επιλογές, φτάνοντας
στην άκρη του γκρεμού. Θα ξαναβρεθούν, ενήλικοι πλέον,
στο Τορόντο του Καναδά, έχοντας επάνω του ο καθένας
βαθιές πληγές που δύσκολα μπορούν να σβήσουν.

Ένα ταξίδι στα δύσκολα χρόνια 1908-1958, μέσα από τα οποία
έρχονται στο φως κοινωνικές και πολιτικές αναταράξεις,
οι πόλεμοι, η Κατοχή, ο Εμφύλιος, ο αγώνας για επιβίωση
σε απομονωμένες περιοχές της χώρας και η νοστιροπία
των κατοίκων τους, η μετανάστευση αλλά και
τα προβλήματά της μέσα από τη συγκλονιστική
πορεία δύο οικογενειών και την ανατρεπτική
ιστορία μιας λαβωμένης αγάπης.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΣ: 19208

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η